

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tuloverolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan tuloverolakia muutettavaksi siten, että valuuttamääräisestä tulohankkimisvelasta johtuva kurssitappio olisi verotuksessa vähennyskelpoinen.

Suomen Vientiluotto Oy:n tuloverovapaus poistettaisiin vuoden 1995 alusta.

Lisäksi ehdotetaan, että Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien Euroopan parlamentilta saamat kulukorvaukset eivät olisi veronalaista tuloa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Kurssitappioita voitaisiin vähentää ensimmäisen kerran jo vuodelta 1993 toimitettavassa verotuksessa. Kulukorvauksiin lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Kurssivoittojen ja -tappioiden verokohtelu

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/68) 18 §:n mukaan elinkeinotoiminnasta johtuneesta velasta tai saamisesta aiheutuneet indeksi- ja kurssitappiot ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Myös maatalouden puhtaasta tulosta vähennetään maataloudesta johtuneen velan korot sekä indeksi- ja kurssitappiot. Tuloverolakia (1535/92) edeltäneen tulo- ja varallisuusverolain (1240/88) säännösten mukaan kurssi- ja indeksitappiot olivat niin ikään vähennyskelpoisia ja niihin sovellettiin korkojen vähentämistä koskevia säännöksiä. Vuoden 1993 alusta voimaan tullut tuloverolaki ei sisällä nimenomaisia säännöksiä valuuttakurssitappioiden eikä vastaavien voittojenkaan verokohtelusta. Niistä ei ole mainintaa myöskään korkotulon lähdeverosta annetussa laissa (1341/90).

Valuuttamääräisestä velasta tai -saamisesta johtuva kurssivoitto tai -tappio syntyy ulko-

maan rahan ja Suomen markan keskinäisen arvovaihtelun seurauksena. Voitto tai tappio realisoituu velan maksuhetkellä tai nostettaessa tililtä varoja, kun velan tai saamisen määrää tuona ajankohtana verrataan alkuperäiseen. Kurssivoittoa tai -tappiota voitaneen pitää jonkinlaisena osto- ja myyntivelkojen sekä saamisten oikaisueränä. Sillä on vaikutusta verotettavan tulon laskennassa silloin, kun kurssi- muutokset otetaan huomioon kirjanpidossa.

Kurssivoitto on laajaan tulokäsitteseen sisältyvänä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain säännösten mukaan veronalaista tuloa. Myös tuloverolaki rakentuu laajalle tulokäsittelle, johon liittyy luonnollisen henkilön ja kuolinpesän verotuksessa tulolajien verotuksen eriyttäminen. Tuloverolain mukaan pääomatulo on omaisuuden tuotto, omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ja muu sellainen tulo, jota varallisuuden katsotaan kerryttäneen. Pääomatuloa on lain esimerkkiluettelon mukaan muun ohessa korkotulo, pörssiyhtiöstä saatu osinko, vuokratulo, voitto-osuus, henkivakuutuksen tuotto, metsätalouden pääomatulo, maa-ainek-

sista saadut tulot ja luovutusvoitto. Muu tulo on ansiotuloa. Tulonhankkimistoiminnassa, jota verotetaan tuloverolain mukaan, jako tulolajeihin tapahtuu vasta, kun toiminnan tulos on laskettu. Tällöin sovelletaan tuloverolain 29 §:n 2 momentin mukaisesti pääomatuloa koskevia säännöksiä.

Elinkeinotulon verottamisesta annettu laki ei velvoita tulouttamaan kurssivoittoja ennen niiden realisoitumista. Mainitun lain säännösten mukaan toimitetussa verotuksessa vähennyskelpoisena on sen sijaan pidetty myös toteutumaton kurssitappiota, jos se on otettu yrityksen kirjanpidossa huomioon. Vähentämisaikakohta määräytyy elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 26 §:n mukaisesti. Tappiot vähennetään sen verovuoden kuluna, jonka aikana valuuttakurssi tai muu vertailuperuste on muuttunut, tai verovelvollisen niin vaatiessa myöhempien verovuosien kuluessa, kuitenkin viimeistään sen verovuoden tulosta, jona tappiota vastaava summa on suoritettu. Käytännössä yrityksissä on menetelty myös niin, että kurssivoitot on vähennetty kurssitappioista ja tappion nettomäärä on jaksotettu 26 §:n mukaisesti.

Tulonhankkimistoiminnan verotuksessa raja elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja tuloverolain soveltamisalojen välillä tehdään toiminnan laajuuden ja luonteen perusteella. Esimerkiksi vuokraustoimintaa harjoittavan kiinteistöyhtiön ei yleensä katsota harjoittavan elinkeinotoimintaa ja sitä verotetaan näin ollen tuloverolain eikä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain säännösten mukaisesti. Myöskään sijoitustoimintaa ei veroteta yleensä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain säännösten mukaan.

Yhdennäinen verokohtelu edellyttäisi valuuttakurssimuutosten huomioon ottamista myös tuloverolain mukaan verotettaessa. Kurssitappioita koskevan säännöksen lisäämistä tuloverolakiin on vaadittukin painokkaasti kuluvana syksynä sen jälkeen, kun korkein hallinto-oikeus antoi ratkaisun (23.8.1994 T 3579), jonka mukaan kurssitappiot ovat nimenomaisen säännöksen puuttuessa kokonaan vähennyskeltottomia tuloverolain mukaan verotettaessa. Kurssivoittojen verokohtelusta on toisaalta esimerkiksi eduskunta kantanut huolta tekemällä aiheesta kysymyksiä valtioneuvoston asianomaiselle jäsenelle. Annetuissa vastauksissa on korostettu kurssivoittojen verottamisen käytännön hankaluutta. Tieto voidaan saada verotuk-

seen vain verovelvollisen ilmoituksin. Kun oikeus- ja verotuskäytännössä on kuitenkin katsottu kurssivoiton realisoituvan kassaperiaatetta sovellettaessa vasta vaihdettaessa valuuttaa Suomen rahaksi, ei voittoa tai tappiota kurssimuutosten seurauksena välttämättä aina edes kerry.

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain tapaan kurssivoitto on periaatteessa veronalainen myös tuloverolain laajaan tulokäsitteseen sisältyvänä. Tuloverolakia ehdotetaan täydennettäväksi kurssitappion vähentämisoikeutta koskevalta osin siten, että tulonhankkimisvelkaan liittyvä valuuttakurssimuutoksesta johtuva tappio olisi pääomatulon hankkimisesta johtuvana menona vähennyskelpoinen. Kurssitappion vähennysoikeus olisi näin ollen ollen tulonhankkimistoimintaa harjoittavalla luonnollisella henkilöllä. Kurssitappion vähennysoikeus ei ulottuisi kotitalouden muiden kuin tulonhankkimisvelkojen aiheuttamiin kurssitappioihin. Korkotulon lähdeverolaissa tarkoitettuun tuloon kohdistuvasta velasta johtuva kurssitappio ei myöskään olisi tuloverolain mukaan vähennyskelpoinen.

1.2. Suomen Vientiluotto Oy:n verokohtelu

Suomen Vientiluotto Oy on valtion kokonaan omistama luottolaitos, joka on vuodesta 1983 ollut vapaa tulon perusteella suoritettava verosta. Yhtiön tehtävänä on turvata kansainvälisesti kilpailukykyinen rahoitus pääomatavaroiden viennille ja vientiä tukeville investoinneille. Yhtiö myöntää kansainvälisin sopimuksin säädelyjä, julkisesti tuettuja luottoja sekä markkinaehtoisia luottoja.

Euroopan unioniin liittymistä koskeissa neuvotteluissa Suomen Vientiluotto Oy:lle myönnettiin pysyvä poikkeusasema niin sanotuista luottolaitosdirektiiveistä. Poikkeusasema haettiin siltä varalta, että se myöhemmin osoittautuisi tarpeelliseksi. Poikkeusaseman ehtona on kuitenkin, että yhtiö ei kilpaile muiden luottolaitosten kanssa, eikä ota vastaan yleisöltä talletuksia tai muita takaisin maksettavia varoja. Kun Suomen Vientiluotto Oy:n nykyisen kaltainen varainhankinta tällöin kuitenkin estyisi, poikkeusasema ei ole syytä ottaa käyttöön. Varainhankinnan ja markkinaehtoisen toiminnan jatkaminen edellyttää toimimista normaalina luottolaitoksena ja Suomen Vientiluotto Oy:tä tulisi kohdella verotuksessa mui-

den yhteisöjen tapaan. Verovapaudesta ehdotetaan luovuttavaksi vuoden 1995 alusta.

1.3. Euroopan parlamentin jäsenen kulukorvaus

Suomesta valitaan Euroopan parlamenttiin 16 jäsentä. Euroopan parlamentin jäsenet saavat palkkansa omasta valtiostaan saman suuruisena kuin kotimaassa työskentelevät kansanedustajat lukuunottamatta kansallisia erityisiä. Palkka myös verotetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Euroopan parlamentin jäsenet saavat Euroopan parlamentilta korvausta tehtävästään aiheutuneiden kulujen peittämiseksi.

Kaikki korvaukset eivät perustu todellisten kulujen selvittämiseen, vaan ne maksetaan määrältään kiinteinä. Kustannuskorvaukset, joita ei ole säädetty verovapaiksi, ovat tuloverolain säännösten mukaan veronalaista tuloa siltä osin kuin ne ylittävät todellisten kulujen määrän tai verovapaaksi säädetyn määrän, kuten verovapaan päivärahan määrän. Kun useiden jäsenvaltioiden, esimerkiksi Alankomaiden, Ranskan, Saksan, Tanskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan, edustajien Euroopan parlamentilta saamia kulukorvauksia ei yleensä pidetä parlamenttijäsenen veronalaisena tulona näissä valtioissa, ehdotetaan, että Euroopan parlamentin maksamat kulukorvaukset eivät olisi myöskään Suomesta parlamenttiin valittavan jäsenen veronalaista tuloa.

Parlamenttiedustajalle maksetaan yleinen kulukorvaus, kiinteä matkustusmääräraha ja tositteisiin perustuva matkustusmääräraha, oleskelumääräraha, tietoliikennekorvaus ja sihteerimääräraha. Korvaukset määritetään ecuna. Yksi ecu on arvoltaan noin 5,809 markkaa.

Yleinen kulukorvaus on määrältään 2 732 ecua kuukaudessa. Se on tarkoitettu kattamaan esimerkiksi jäsenten matka- ja muut kustannukset omissa jäsenmaissa, hallinnolliset toimituskulut sekä puhelin-, posti- yms. kulut. Kiinteä matkustusmääräraha on määrältään 0,73 ecua 400 ensimmäiseltä kilometriltä sekä 0,37 ecua kultakin seuraavalta kilometriltä. Määräraha on tarkoitettu kattamaan matkakulut parlamentin virallisiin kokouksiin unionin alueella. Jos virallinen kokous on unionin alueen ulkopuolella, jäsen voi saada korvauksen matkalippua vastaan. Lisäksi jäsenellä on tehtäviensä edellyttämistä matkoista aiheutuvien kustannusten kattamiseksi oikeus enintään

3 000 ecun matkustusmäärärahaan vuodessa korvauksen tueksi esitettäviä tositteita vastaan. Jäsenellä on oikeus myös oleskelumäärärahaan, jonka suuruus on 199 ecua kultakin päiväältä, jona osallistutaan virallisiin kokouksiin unionin alueella. Päivärahan suuruus on 99,5 ecua, jos kokous pidetään unionin ulkopuolella. Tietoliikennekorvauksena maksetaan 1 000 ecun suuruinen vuosittainen korvaus esimerkiksi laitteistojen hankkimiseksi parlamentin elektronisen tieto- ja tietoliikennejärjestelmän hyväksi käyttöä varten. Korvaus maksetaan tositteita vastaan. Jäsenellä on oikeus myös enintään 7 468 ecun suuruiseen sihteerimäärärahaan kuukaudessa. Korvaus maksetaan tositteita vastaan, ja se on tarkoitettu niiden kulujen kattamiseen, joita syntyy avustajien palkkaamisesta.

2. Esityksen vaikutukset

Pankkiyhdistykseltä saatujen tietojen mukaan valuuttamääräisten luottojen kokonaisuus oli runsaat 50 miljardia markkaa syksyllä 1994. Suoraa ulkomaista luototusta käytävät lähinnä elinkeinonharjoittajat ja julkisyhteisöt. Yksityishenkilöilläkin on vuodesta 1992 ollut siihen mahdollisuus. Tilastokeskuksen luottokantatilaston mukaan muiden julkisyhteisöjen kuin valtion valuuttaluotot olivat määrältään 8,5 miljardia markkaa. Suoraan ulkomailta otettua luottoa määrästä on 3,3 miljardia markkaa.

Suomalaisista rahoituslaitoksista kotitalouksille myönnettyjä valuuttamääräisiä luottoja oli runsaat miljardi markkaa, josta puolet luottokantatilaston mukaan kuuluu niin sanotuille elinkeinonharjoittajakotitalouksille. Kotitalouksien valuuttamääräisistä luotoista osa lienee käytetty loma-asuntojen ja niin sanottujen muuttoautojen ostoon ulkomailta. Myös joitakin asuntolainoja on myönnetty valuuttamääräisinä.

Tuloverolain mukaan verotettavaa tulonhankkimistoimintaa harjoittavat lähinnä kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöt. Niiden kotimaisista rahoituslaitoksista nostamien valuuttamääräisten luottojen yhteismäärä on lähes 7 miljardia markkaa. Ehdotetulla kurssitappion vähentämisoikeudella ei kuitenkaan liene verotulojen kertymän kannalta olennaista merkitystä.

Kurssitappioiden verokohtelu vuodelta 1993

toimitetussa verotuksessa ei ole yhdenmukainen. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen julkaisemisen seurauksena tai tuloverolain nimenomaisen säännöksen puuttuessa jo aikaisemmin vähentämättä jääneet kurssitappiot voidaan kuitenkin ehdotetun lain voimaan tultua ottaa huomioon oikaisuvaatimusmenettelyssä verovelvollisen vaatimuksesta. Verovelvollisten yhteisöjen näkökulmasta syntyneillä kurssitappioilla on joissakin tapauksissa huomattavia taloudellisia vaikutuksia.

Suomen Vientiluotto Oy:n verokohtelun muutoksella tai Euroopan parlamentin jäsenen kustannuskorvausten verokohtelulla ei ole olennaista valtiontaloudellista vaikutusta.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Suomen Pankkiyhdistykseltä on saatu pyynnöstä lausunto.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin siten, että kurssitappioita voitaisiin vähentää ensimmäisen kerran jo vuodelta 1993 toimitettavassa verotuksessa. Koska verotus mainitulta vuodelta on jo toimitettu, vähennystä ei enää ole mahdollista tehdä viran puolesta.

Euroopan parlamentin jäsenelle maksettaviin kulukorvauksiin lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa. Suomen Vientiluotto Oy:n verokohtelu muuttuisi ensimmäisen kerran vuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/92) 20 §:n 1 momentin 1 kohta ja 70 §:n otsikko, sekä lisätään lakiin uusi 54 b § ja 70 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

20 §

Tuloverosta vapaat yhteisöt

Tulon perusteella suoritettavasta verosta ovat vapaat:

1) Suomen Pankki, Helsingin yliopisto, Oy Yleisradio Ab, Pohjoismaiden Investointipankki, Pohjoismaiden projektivientirahasto, Pohjoismaiden kehitysrahasto, Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiö, Kera Oy, Teollisen yhteistyön rahasto Oy, Ekokem Oy Ab, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto ja valtion vakuusrahoisto;

54 b §

Kurssitappio

Verovelvollisella on oikeus vähentää tulonhankkimismenona pääomatuloistaan kurssitap-

pio, joka on johtunut ulkomaan rahan määräisestä tulonhankkimisvelasta. Korkotulon lähdeverosta annetussa laissa tarkoitettuun tuloon kohdistuvasta velasta johtuva kurssitappio ei ole vähennyskelpoinen.

70 §

Kansanedustajan kulukorvaus ja matkustus-oikeus sekä Euroopan parlamentin jäsenen kulukorvaus

Veronalaista tuloa ei ole kohtuullinen korvaus, joka maksetaan Euroopan parlamentin jäsenen toimen hoitamisesta aiheutuneiden erityisten kustannusten ja elantokustannusten lisäyksen kattamiseksi. Tässä momentissa tarkoitettuna kohtuullisena korvauksena pidetään Euroopan parlamentin jäsenelle maksettavaa yleistä kulukorvausta, kiinteää matkustusra-

rärahaa, matkustusmäärärahaa, oleskelumäärärahaa, tietoliikennekorvausta ja sihteerimäärärahaa tai muuta niihin rinnastettavaa korvausta.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa. Lain 54 b §:ää sovelletaan kuitenkin ensimmäisen kerran jo vuodelta 1993 toimitettavassa verotuksessa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 13 päivänä tammikuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Ilkka Kanerva*

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/92) 20 §:n 1 momentin 1 kohta ja 70 §:n otsikko, sekä
lisätään lakiin uusi 54 b § ja 70 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

Tuloverosta vapaat yhteisöt

Tulon perusteella suoritettavasta verosta

ovat vapaat:

1) Suomen Pankki, Helsingin yliopisto, Oy Yleisradio Ab, Pohjoismaiden Investointipankki, Pohjoismaiden projektivientirahasto, Pohjoismaiden kehitysrahasto, Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiö, Kera Oy, Teollisen yhteistyön rahasto Oy, *Suomen Vientiluotto Oy*, Ekokem Oy, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto ja valtion vakuusrahasto;

1) Suomen Pankki, Helsingin yliopisto, Oy Yleisradio Ab, Pohjoismaiden Investointipankki, Pohjoismaiden projektivientirahasto, Pohjoismaiden kehitysrahasto, Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiö, Kera Oy, Teollisen yhteistyön rahasto Oy, Ekokem Oy Ab, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto ja valtion vakuusrahasto;

54 b §

Kurssitappio

Verovelvollisella on oikeus vähentää tulonhankkimismenona pääomatuloistaan kurssitappio, joka on johtunut ulkomaan rahan määräisestä tulonhankkimisvelasta. Korkotulon lähdeverosta annetussa laissa tarkoitettuun tuloon kohdistuvasta velasta johtuva kurssitappio ei ole vähennyskelpoinen.

70 §

Kansanedustajan kulukorvaus ja matkustusoikeus

70 §

Kansanedustajan kulukorvaus ja matkustusoikeus sekä Euroopan parlamentin jäsenen kulukorvaus

Veronalaista tuloa ei ole kohtuullinen korvaus, joka maksetaan Euroopan parlamentin jäsenen toimen hoitamisesta aiheutuneiden erityisten kustannusten ja elantokustannusten lisäyksen kattamiseksi. Tässä momentissa tarkoitettuna kohtuullisena korvauksena pidetään Euroopan parlamentin jäsenelle maksettavaa yleistä kulukorvausta, kiinteää matkustusmäärärahaa, matkus-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tusmäärärahaa, oleskelumäärärahaa, tietoliikennekorvausta ja sihteerimäärärahaa tai muuta niihin rinnastettavaa korvausta.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa. Lain 54 b §:ää sovelletaan kuitenkin ensimmäisen kerran jo vuodelta 1993 toimitettavassa verotuksessa.
